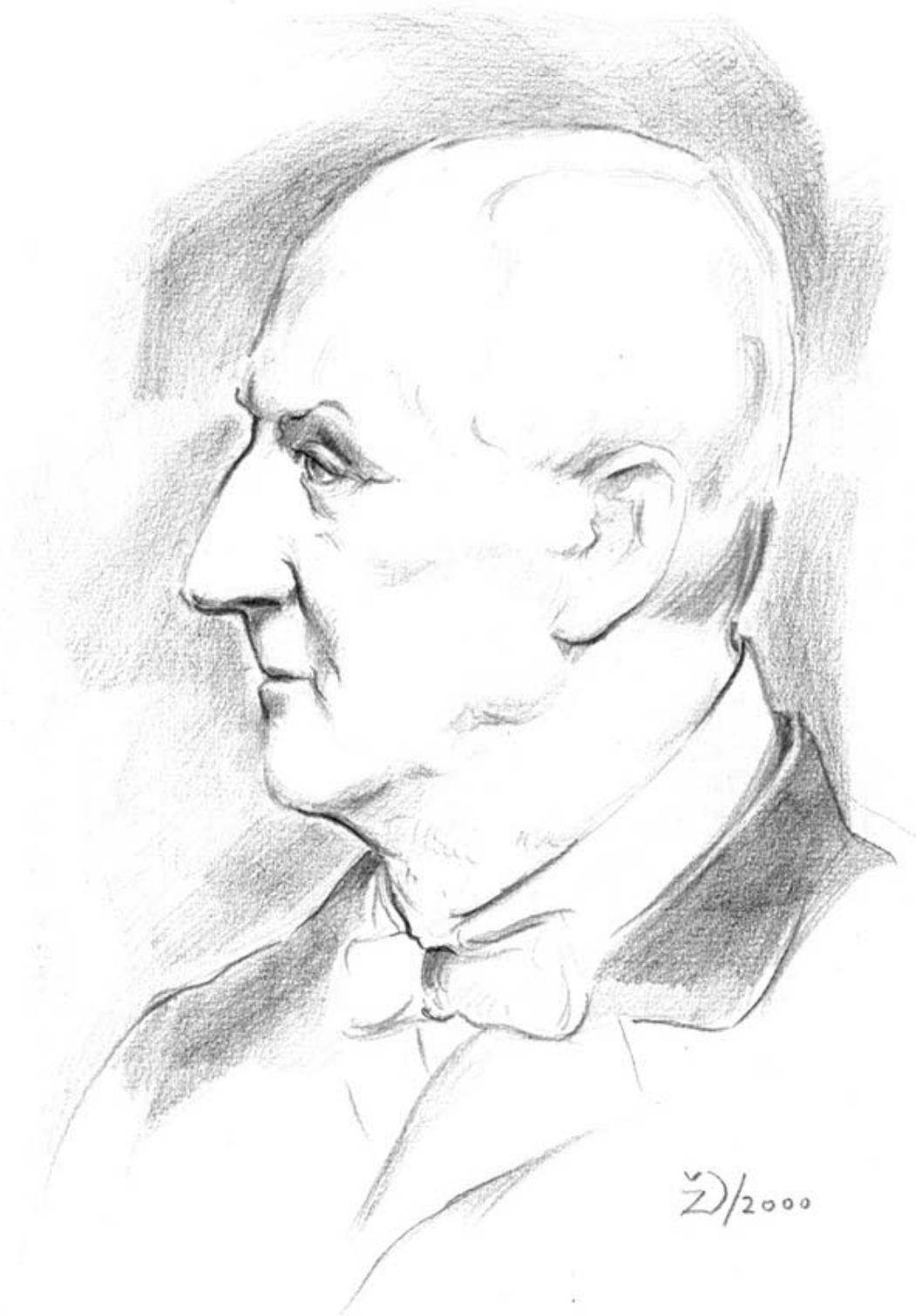

tomislav facini ANTON
BRUCKNER

– kult bruknerijanštine

Bruckner je jedna od omiljenih 'žrtava' producenata diskografskih kuća; možda je to rezultat odbljesaka strahova pred nerazumijevanjem koncertne publike. A kako je Bruckner i česta meta mistifikacija, to odabir snimke može postati uzbudljivom avanturom. Stvaranje kulta Brucknera i bruknerijanštine je valjda dodatno potencirano nedostatkom biografskih osobitosti ovog skladatelja, kojeg njegovi prijatelji i učenici opisuju kao prilično neromantičnu pojavu; kor-pulentnog i nekako udobnog, iako rimskog, majestetičnog profila, da nije nekih mekušnih crta oko usta i očiju, no opet učvršćenih zapovjednim izgledom obrva i nosa. Često se ističe njegova nesigurnost i naivnost, a zaboravljaju se jednako vjerodostojni komentari koji govore o lijepom udjelu seljačke lukavosti i tvrde glave.

Govori se, obično bez navođenja autora takvih tvrdnji, da je bio fasciniran Wagnerom gotovo do epigonstva a svakako do sljedbeništva, iako s druge strane, npr. Bruno Walter tvrdi kako *...osim blagog utjecaja u instrumentaciji, Bruckner ni u čemu nije podlegao sireninom pjevu Richarda Wagnera*. Kažu da se, unatoč višedesetljetnom boravku u svjetskoj metropoli, Beču, nije odrekao svog gornjoaustrijskog narječja (to je nama otprilike kao da je iz Klanjca) i općenito zemljačke nošnje,

ponašanja i načina života. U razgovoru se, navodno, nije dalo naslutiti da njeguje ikakvu lektiru, niti gaji bilo kakve interese za svijet znanosti. Upitno je jesu li to njegovi suvremenici protumačili ekscentričnošću iz čistog nerazumijevanja, ili možda s nekim opravdanjem, imajući na umu česte prijetvorne Brucknerove postupke i prividna popuštanja s ciljem da na koncu ipak protjera svoje. Tako je i s čuvenim intervencijama u njegove partiture; Bruckner ih nije prihvaćao drukčije no kao privremena polurješenja, pouzdajući se da će se u konačnici ipak sve zbiti prema njegovom planu. A može li biti drugačije u čovjeka za kojeg kažu da se toliko pouzdao u Boga? Kako se onda ne bi pouzdao u sebe i u činjenicu da ćemo se kad-tad naviknuti na njegove superdimenzije, na potpuno, gotovo mušičavo i naoko impulzivno predavanje svježim inspiracijama i zanimljivim obratima, koji ne podliježu uvijek glazbenoj logici – makar do točke u kojoj Celibidache kaže kako iza te glazbe stoji nešto možda još vrednije, naime sâm čovjek.

Naravno, i interpreti svakako imaju što za reći, a to se uglavnom očituje u 'poluilegalnim' devijacijama od izvornog notnog teksta, čije pokriće čine težine osobnosti koje iza njih stoje. Ali, tu tradiciju – što je mnogo značajnije – tvori jedinstveni, gotovo autentični kontinuitet u neposrednosti svoje kreacije i kulturnoj intimnosti, nekoj vrsti poznanstva iz prve ruke. Kažem autentični, makar ne bio stopostotno izvorni bruknerovski jer je proizišao iz izvora prvobitne recepcije djela nastalog već za skladateljeva života. Među prvima tu je Furtwängler (postoje snimke još iz 1944.), sa svim porocima pretencioznosti nametnute tradicije

– dinamikama i agogikama koje u partituri ne postoje, ali rezultirajući dokumentom o čistoj brucknerovskoj mistici, pokrenutim silnim emocijama i kod Furtwänglera nikad neukusnim *pathosom*. Zatim Knappertsbusch, čije snimke variraju od momenata silne intenzivnosti i uvjerljivosti do formalnih rasapa s prizvukom *prima-vista* svirke. Entuzijastički Jochumov pristup, u svojim ranijim snimkama, ne bi najbolje podnio detaljnu analitičku kritiku da nema podloge sjajne osobnosti i prisnosti s Orkestrom bavarskog radija – njegovog "vlastitog" orkestra. Gore citirani Walter se i u odnosu prema Bruckneru pokazao poštenjakom, odnoseći se prema njegovim partiturama s krajnjim obzirom. Uvjeren u nepostojanje dijaboličnih inferna u Brucknerovom opusu, mahlerovski *Abschied* u Brucknera za njega predstavlja pobožni *Heimkehr*, na čemu i temelji svoja opažanja o razlikama između ova dva skladatelja. Nadalje, svakako se ne može zaobići uvijek primamljiv *Karajan-sound*, čija zvučkovna ideologizacija međutim ovog puta ipak ponizno odstupa u korist neke neobične spontanosti, čak nestrpljivosti, novosti koja govori u prilog Karajanovoj svjesnoj glazbenoj manipulaciji. On zna da dva mita ne idu zajedno, no ipak se nije do kraja suzdržao od poze i teatra. Otto Klemperer pruža zvučkovne spektakle zapanjujuće siline, ali komu se hoće lirike i topline, neka se radije obrati drugim maestrima, kao na primjer Giuliniju. Celibidachea ne treba komentirati jer se više puta pojavio kod nas na televiziji (najčešće sa *Sedmom simfonijom*), ali oprez! Neka su tempa tako spora da se prostiru preko više diskova no što je uobičajeno pa sukladno tome raste i cijena.

Odabrana diskografija simfonija Antona Brucknera:

Druga simfonija

NSO of Ireland, G. Tintner Naxos 8.554006

Četvrta & Deveta simfonija

Columbia SO, B. Walter Sony 513 302 (2 CD)

Četvrta simfonija „Romantična“

VPO, K. Böhm DECCA 478 5026

Peta simfonija

BPO, W. Furtwängler Testament JSBT 8466

Peta simfonija

Dresden Staatskapelle, E. Jochum Brilliant 208480

Šesta simfonija

PO, O. Klemperer EMI CDM 7 63351

Sedma simfonija

VPO, H. Karajan DG 439 037

Osma simfonija

VPO, H. Karajan DG 427 611

Osma simfonija

BPO, E. Jochum DG 431 163

Deveta simfonija

Lucerne FO, C. Abbado DG 479 3441